

04/2015

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTTEJA

TIIVISTELMÄ

Mervi Takala

Luottamus eläketurvaan vuosina 2011 ja 2014

Raportin tavoitteena on tarjota ajantasaista tietoa suomalaisten luottamuksesta eläkejärjestelmään. Tieto luottamuksen tasosta on tärkeää eläketurvaan liittyvän päätöksenteon kannalta, mutta myös laajemmin hyvinvoinnin tutkimuksen näkökulmasta.

Tutkimuksen aineistona käytetään Eläketurvakeskuksen toimesta kerättyä, kansallisesti edustavaa kyselyaineistoa. Aineisto kerättiin keväällä 2014 ja sen tietoja täydennettiin myöhemmin vastaajia koskevilla rekisteritiedoilla. Kysely lähetettiin 5 000 suomalaiselle, jotka olivat iältään 18–67-vuotiaita ja puhuivat äidinkielenään suomea tai ruotsia. Vuoden 2011 aineisto on kerätty samoin kriteerein keväällä 2011. Vastausaste oli vuoden 2011 aineistossa 49,5 ja vuoden 2014 aineistossa 43,5.

Luottamusta eläketurvaan tarkastellaan kysymysten avulla, joista osa koskee mielipiteitä eläkejärjestelmästä ja osa luottamusta eläkejärjestelmää ja sen toimijoita kohtaan. Lisäksi tutkimuksessa on kysymyksiä eläkeiän varautumisesta ja eläketiedon tasosta. Luottamusta eläketurvaan selitetään sukupuolella, iällä, koulutusasteella, pääasiallisella toiminnalla ja tuloasemalla.

Vuonna 2014 kansaneläke- ja työeläkejärjestelmän arvioi tuntevansa hyvin vain pari prosenttia vastaajista. Melko hyvin järjestelmän arvioi tuntevansa 14 prosenttia ja kohtalaisesti lähes 38 prosenttia vastaajista. Huonosti tai melko huonosti järjestelmän tunsivat lähes puolet kansalaisista. Osuuksissa on tapahtunut vain vähäisiä muutoksia kolmen vuoden aikana.

Eläkejärjestelmän ensisijainen tehtävä on taata toimeentulon turvaa, eli huolehtia eläkkeen maksamisesta vanhuuden, työkyvyttömyyden ja perheen huoltajan kuoleman vuoksi. Vuonna 2014 vastaajista 54 prosenttia katsoi eläkkeen takaavan kohtuullisen toimeentulon vanhuudessa. Samaa mieltä olevien osuus oli kolme vuotta aiemmin 62 prosenttia. Naisilla muutos oli miehiä merkittävämpi, enää alle puolet oli samaa mieltä väitteen kanssa. Nuoremmat ajattelivat vanhimpia ikäryhmiä useammin eläkkeen takaavan kohtuullisen toimeentulon vanhuudessa.

Vuonna 2014 vastaajista 37 prosenttia katsoi eläkkeen takaavan kohtuullisen toimeentulon, jos henkilö tulee työkyvyttömäksi. Samaa mieltä olevien osuus oli vuonna 2011 selvästi korkeampi, kahden mittausajankohdan ero on 10 prosenttiyksikköä. Vuonna 2014 naisista enää kolmannes on väitteen kanssa samaa mieltä, miehistä 42 prosenttia. Vuonna 2014 nuoret olivat vanhempia useammin sitä mieltä, että työkyvyttömyyseläkkeellä taataan kohtuullinen toimeentulo.

Sekä miehet että naiset olivat vuonna 2014 useammin kuin vuonna 2011 sitä mieltä, että eläke ei takaa kohtuullista toimeentuloa perheen huoltajan kuollessa. Vain 29 prosenttia suomalaisista uskoo perhe-eläkkeen riittävän kohtuulliseen toimeentuloon. Ikääntyneet uskoivat harvoin väitteeseen, samaa mieltä olevien osuus oli kolmessa vuodessa alentunut parikymmentä prosenttia.

Tuleviin eläkkeisiin on usein viitattu puhumalla luvatuista eläkkeistä tai eläkelupauksesta. Melko vakiintunut merkitys eläkelupaukselle on, että se eläke, joka on luvattu, maksetaan. Samaa mieltä sen väitteen kanssa, että luvatut eläkkeet tullaan maksamaan myös tulevaisuudessa, oli 37 prosenttia vastaajista vuonna 2011 ja kolme vuotta myöhemmin 30 prosenttia. Osuus oli alentunut miehillä enemmän kuin naisilla ja nuorilla enemmän kuin ikääntyneillä.

Luottamuksen kannalta on tärkeää, että kansalaisia kohdellaan yhdenvertaisesti ja reilusti. Siksi eläkejärjestelmän toimintaa voidaan tarkastella myös kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Vuonna 2014 vastaajista 30 prosenttia piti eläkejärjestelmää oikeudenmukaisena, kun vuonna 2011 tätä mieltä oli 36 prosenttia vastaajista. Naiset kokivat miehiä harvemmin eläkejärjestelmän oikeudenmukaiseksi. Nuorten käsitys eläketurvan oikeudenmukaisuudesta oli selvästi alhaisemmalla tasolla vuonna 2014 kuin se oli vuonna 2011.

Ikäryhmien tai sukupolvien tasapuolisesta kohtelusta esitettiin väite ”nuoremmat sukupolvet joutuvat liiaksi eläkkeiden maksumiehiksi”. Vuonna 2011 noin 60 prosenttia vastanneista katsoi, että nuorten maksutaakka on liian suuri. Vuonna 2014 väitteen kanssa samaa mieltä olevien osuus oli laskenut 53 prosenttiin. Erityisesti naiset olivat vuonna 2014 useammin väitteen kanssa eri mieltä.

Suomalaiset antavat eläkejärjestelmälle arvosanan 6,5. Miehet ja naiset antoivat saman arvosanan. Vanhimpien vastaajien ja eläkkeellä olevien mielestä eläkejärjestelmän luotettavuus on ansainnut korkeamman arvosanan kuin nuorempien mielestä.

Lisätietoja:

Mervi Takala

Eläketurvakeskus

Sähköposti: mervi.takala@etk.fi

Puhelin: 029 411 2162

Aineistotilaukset:

www.etk.fi › Julkaisut › Tutkimusjulkaisut ›

Raportit › Luottamus eläketurvaan vuosina 2011 ja 2014
tai aineistotilaukset@etk.fi

ISBN 978-951-691-219-9 (nid.)

ISBN 978-951-691-220-5 (PDF)

ISSN-L 1238-5948

ISSN 1238-5948 (painettu)

ISSN 1798-7490 (verkkajulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 029 411 20

Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon 029 411 20

Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus Finland

Telephone +358 29 411 20

Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi

› julkaisut